

Brüsszel, 2020.3.13.
COM(2020) 112 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI
TANÁCSNAK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANKNAK, AZ
EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANKNAK ÉS AZ EURÓCSOPORTNAK**

A COVID-19 járvány nyomán hozott koordinált gazdasági válaszingykedések

1. BEVEZETÉS

A koronavírusként ismert COVID-19 súlyos közegészségügyi szükséghelyzetet jelent a polgárok, a társadalmak és a gazdaságok számára. A Kínából elterjedő pandémia mára valamennyi tagállamban fertőzésekhez vezetett. Míg Olaszországot érinti mindez a legsúlyosabban, az esetek száma folyamatosan nő a tagállamokban, és a helyzet gyorsan változik. A pandémia jelentős terhet jelent az egyének és a társadalmak számára, valamint rendkívüli nyomást gyakorol az egészségügyi rendszerekre. Együttesen kell fellépünk annak érdekében, hogy lassítsuk a fertőzés terjedését, megerősítsük egészségügyi rendszereink rezilienciáját, hogy képes legyen segítséget nyújtani a rászorulóknak, valamint eredményeket érjünk el a kutatás-fejlesztés terén.

A jelentős társadalmi hatások és az emberi dimenzió mellett a koronavírus-járvány komoly gazdasági sokkot jelent az EU-nak, és határozott gazdasági koordinációt tesz szükségessé. A vírus terjedése zavarokat okoz a globális ellátási láncokban, volatilitáshoz vezet a pénzügyi piacokon, sokkokat idéz elő fogyasztói keresletben, és kedvezőtlenül hat olyan fontos ágazatokra, mint az utazás és a turizmus. Február közepéhez viszonyítva az európai részvénytőzsiadatokon 30 % körüli zuhanás jelentkezett, ami a 2008-as pénzügyi válság kezdete óta a legmeredekebb havi visszaesés, valamint továbbra is nagy a bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy az elkövetkező hetekben és hónapokban hogyan fog alakulni a járványhelyzet.

Csak szolidaritással és Európa egészére kiterjedő koordinációval leszünk képesek hatékonyan kezelni ezt a súlyos közegészségügyi szükséghelyzetet. Szolidaritásra van szükség az országok, a régiók, a városok és a polgárok között ahhoz, hogy megakadályozzuk a vírus továbbterjedését, segítséget nyújtsunk a betegeknek, és ellensúlyozzuk a gazdasági következményeket. Mindez alapintézkedéseket, valamint következetes és világos közös megközelítést igényel. **Kulcsfontosságú, hogy minden releváns szereplő szorosan együttműködjön.**

A Bizottság a rendelkezésére álló összes eszközzel teljes mértékben élni fog, hogy átvészeljük ezt a válságot. A koordinációra és iránymutatásra irányuló erőfeszítéseink, illetve a vírus terjedésének korlátozását célzó intézkedéseink mellett a Bizottság fellép a pandémia társadalmi-gazdasági következményeinek kezelése és mérséklése érdekében. Az egységes piac integritásáról és általában a termelési és forgalmazási értékláncok megőrzéséről van szó, hogy biztosítani tudjuk egészségügyi rendszereink számára szükséges készleteket. Az emberek támogatásáról van szó, hogy a pandémia ne érintse aránytalan mértékben a jövedelmeket és az állásokat. Nélkülözhetetlen a vállalkozások, és különösen a kis- és középvállalkozások (kkv-k) támogatása is. A pénzügyi ágazat likviditásának biztosítására is szükség van, akárcsak arra, hogy minden szinten intézkedéseket hozzunk a fenyegető recesszióval szembeni fellépés érdekében. Végül pedig olyan keretet kell biztosítanunk, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy határozottan és összehangoltan lépjenek fel. Összegezve: elő kell készítenünk a terepet ahhoz, hogy e gazdasági sokk után gyorsan talpra álljunk.

E közlemény felvázolja a Bizottság által a COVID-19 gazdasági hatásainak mérséklése érdekében tett azonnali válaszlépéseket Míg a mai napon bejelentett intézkedések a legsürgetőbb kihívásokkal foglalkoznak, tisztában kell lennünk azzal, hogy a helyzet napról-napra változik. A Bizottság szorosan együtt fog működni az Európai Parlamenttel, a Tanáccsal, az Európai Beruházási Bankkal (EBB) és a tagállamokkal ezen intézkedések gyors végrehajtása érdekében, és szükség szerint kész előterjeszteni minden további kezdeményezést. A Bizottság emellett támogatja a pandémia globális társadalmi-gazdasági

következményeinek kezelésére irányuló, multilaterális keretben folytatott nemzetközi válaszlépéseket is, különös figyelemmel a sebezhető egészségügyi rendszerrel rendelkező partnerországokra.

2. TÁRSADALMI-GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEK

A COVID-19 pandémia hatalmas megrázkódtatást jelent az európai és a globális gazdaságnak. Már jelenleg is komoly negatív gazdasági hatást gyakorol Európára, legalábbis az idei év első felében, és esetleg a későbbiekben is, ha a visszaszorítására irányuló intézkedések nem eredményesek¹. A COVID-19 miatt a reál-GDP növekedése 2020-ban jóval nulla alá csökkenhet, sőt jelentősen negatív tartományban maradhat, és a gazdasági hatások mérsékléséhez kulcsfontosságú, hogy az uniós intézmények és a tagállamok összehangolt gazdasági válaszlépéseket tegyenek.

E sokk különböző csatornákon keresztül fejti ki hatását a gazdaságra, és a következőkből tevődik össze:

- a 2020 elején jelentkező kezdeti kínai gazdasági recesszióból eredő sokk;
- az európai és a globális gazdaságot érő kínálati sokk, amelyet az ellátási lánc zavarai és a munkahelyi hiányzások idéztek elő;
- az európai és a globális gazdaságot érő keresleti sokk, amelyet a fogyasztói kereslet csökkenése és a bizonytalanságnak a beruházási tervekre gyakorolt kedvezőtlen hatása okozott;
- valamint a likviditási nehézségek hatása a vállalatokra.

A sokk ideiglenes lesz, ám együtt kell működnünk annak biztosítása érdekében, hogy minél rövidebb és korlátozottabb legyen, valamint ne okozzon tartós károkat gazdaságainknak. A jövőben a negatív kilátások mértéke számos paramétertől függ majd, többek között a következőktől: a kritikus fontosságú anyagok kínálatának hiánya, a továbbterjedés megakadályozására irányuló intézkedések hatékonysága, az Unióban folyó gyártás leállása, a vállalatok és a közigazgatás munkanapkiesései, a keresletre gyakorolt hatások (például a mobilitást érintő korlátozások, lemondott utazások).

A tagállamoknak ébereknek kell lenniük, és az uniós és nemzeti szinten elérhető összes eszközt fel kell használniuk annak érdekében, hogy a jelenlegi válság ne vezessen a kritikus fontosságú eszközöket vagy technológiát érintő veszteségekhez. Ezek közé tartoznak az olyan eszközök, mint a nemzeti biztonsági ellenőrzés és a biztonsággal kapcsolatos egyéb eszközök. A Bizottság iránymutatást fog nyújtani a tagállamoknak a közvetlen külföldi befektetések átvilágítási keretéről szóló rendelet alkalmazását megelőzően.

Ahogy a COVID-19 világszinten és a tagállamokban terjed és a lakosság egyre nagyobb részét érinti, jelentős gazdasági hatásokkal kell számolni, amelyek napról napra súlyosbodnak. A hatások az egész gazdaságban érzékelhetők, különösen ha a pandémia terjedésének megakadályozása érdekében lezárásokra van szükség. A vírus terjedésének megfékezésére érdekében hozott helyi és nemzeti szintű intézkedések a keresletre és a kínálatra egyaránt hatással lehetnek. A negatív kereslet azon intézkedések következménye, amelyeket a kormányzatok a vírus terjedésének megakadályozása miatt kénytelenek meghozni, és amelyek kihatnak az emberek magán-, szakmai és társadalmi életére. Ma a leginkább érintett ágazatok az egészségügy, a turizmus, a közlekedés, és főként a légi közlekedés.

A COVID-19 pandémia hatást gyakorol a globális pénzügyi piacokra. Február végén a részvények és más nagy kockázatú eszközök globális piacai jelentősen visszaestek, miközben erőteljes biztonságra törekvés jelentkezett. Egyúttal a megnövekedett kereslet miatt megugrott

¹ Lásd: 1. melléklet.

a biztonsági menedékként számon tartott eszközök ára: az amerikai államkötvények (a „legvégső lehetőségnek tekintett biztonságos pénzügyi eszközök”) hozama hirtelen visszaesett. A részvényárak általában világszerte csökkentek. A sebezhetőbb tagállamok államkötvényeinek felára nőtt. A befektetésre nem ajánlott kategóriába tartozó vállalati kötvények hozama megemelkedett.

A COVID-19 makrogazdasági és pénzügyi hatásával szembesülve határozott és koordinált gazdaságpolitikai választ kell adni, a következő célok megvalósítása érdekében:

- Az életmentés előmozdítása. A pandémia megfékezéséhez és kezeléséhez szükséges készletek, kiadások és beruházások biztosítása.
- Annak biztosítása, hogy az európai dolgozók (az önfoglalkoztatókat is ideértve) védve legyenek a jövedelemkieséssel szemben, és hogy a leginkább érintett vállalkozások (különösen a kkv-k) és ágazatok rendelkezésére álljon a szükséges támogatás és pénzügyi likviditás.
- A gazdaság egészére gyakorolt hatás enyhítése az összes elérhető uniós eszközzel, valamint a tagállami fellépéseket segítő rugalmas uniós keret maximális kihasználásával.

3. SZOLIDARITÁS BIZTOSÍTÁSA AZ EGYSÉGES PIACON

3.1. AZ ORVOSI FELSZERELÉSEKKEL VALÓ ELLÁTÁS

Az egységes piac az Európai Unió létfontosságú eleme. Válság idején szolidaritási eszközként azt hivatott biztosítani, hogy az egészségügyi kockázatok enyhítéséhez szükséges alapvető áruk minden rászorulóhoz eljussanak. Garantálja, hogy ezek az áruk az EU-szerte elérhetők legyenek, és ezáltal hozzájárul egészségünk védelméhez. Azok az egyoldalú nemzeti intézkedések, amelyek korlátozzák az egészségügyi rendszerek működéséhez szükséges alapvető eszközök szabad mozgását, jelentős akadályokat képeznek és drasztikusan csökkentik a tagállamok képességét a COVID-19 járvány megfékezésére.

Alapvető fontosságú, hogy a nemzeti intézkedések az európai szolidaritás és együttműködés szellemében kövessék az egészségvédelem elsődleges célját. Egyes tagállamok már elfogadtak vagy most készülnek elfogadni az egyéni védőeszközök – például védőszemüvegek, szájmascok, kesztyűk, sebészeti overallok és köpenyek, valamint a gyógyszerek – kivételét érintő nemzeti intézkedéseket. Ezek az intézkedések kockázattal járnak: megakadályozhatják, hogy ezek az alapvető termékek eljussanak Európa érintett területein azokhoz, akiknek a legnagyobb szükségük van rájuk, nevezetesen az egészségügyi dolgozókhoz, a helyi beavatkozási csoportokhoz és a betegekhez. Dominóhatást keltenek: a tagállamok intézkedéseket hoznak a más tagállamok által hozott intézkedések hatásának enyhítésére.

A korlátozások rövid idő alatt egyre több termékre terjednek ki, kezdetben az egyéni védőeszközökre, újabban pedig már a gyógyszerekre is. Az exportkorlátozások figyelmen kívül hagyják az integrált ellátási láncokat. Szűk keresztmetszeteket teremtenek az alapvető áruk termelésében azáltal, hogy az előállításához szükséges anyagok egy-egy tagállamban rekednek. Zavart keltenek a logisztikai és értékesítési láncokban, amelyek központi raktárakra támaszkodnak. Ösztönzik a készletfelhalmozást az ellátási láncban, és végső soron visszaállítják a belső határokat egy olyan időszakban, amikor égető szükség van a tagállamok közötti szolidaritásra.

A 2. melléklet iránymutatással szolgál a tagállamoknak arra vonatkozóan, hogy az ellátásbiztonság Európa-szerte történő garantálása érdekében miként vezethetnek be megfelelő ellenőrzési mechanizmusokat.² A Szerződés lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy bizonyos szigorú feltételek mellett eltérjenek az egységes piaci szabályoktól. Az emberek egészségének és életének védelme érdekében az EUMSZ 36. cikke alapján hozott valamennyi nemzeti korlátozó intézkedésnek indokoltnak kell lennie, azaz alkalmasnak, szükségesnek és a célokkal arányosnak kell lennie azért, hogy biztosítsa az érintett személyek megfelelő ellátását, ugyanakkor megakadályozza az alapvető fontosságú áruk – például egyéni védőeszközök, orvostechnikai eszközök vagy gyógyszerek – hiányának előfordulását vagy súlyosbodását. Az orvosi felszerelésekhez és védőeszközökhöz való hozzáférést korlátozó valamennyi tervezett nemzeti intézkedésről értesíteni kell a Bizottságot, amelynek tájékoztatnia kell erről a többi tagállamot.

A Bizottság értékelte az eddig bejelentett intézkedéseket abból a szempontból, hogy mennyire biztosítják azt, hogy az alapvető áruk eljussanak azokhoz, akiknek a legnagyobb szükségük van rájuk. A Bizottság ezeket az eseteket prioritásként kezeli, és támogatja a tagállamokat az ilyen intézkedések kiigazításában. Amennyiben a tagállamok nem igazítják ki megfelelően szabályaikat, a Bizottság jogi lépéseket fog tenni.

Egyes nemzeti intézkedések megakadályozzák az alapvető áruk harmadik országokba irányuló exportját azzal a fő céllal, hogy megőrizhető legyen az uniós egészségügyi rendszerek életképessége. Amennyiben a harmadik országokba irányuló export veszélyezteteti az EU-nak a COVID-19 járványra való reagálási képességét, a Bizottság intézkedéseket hozhat, és olyan rendszert vezethet be, amely engedélyhez köti bizonyos termékek kivitelét.

A Bizottság minden szükséges lépést megtesz annak érdekében, hogy Európa-szerte biztosítsa a megfelelő védőeszköz-ellátást. Tekintettel a jelenleg tapasztalható globális hiányra, a Bizottság egyéni védőeszközök beszerzésére irányuló gyorsított közbeszerzési eljárást indított 26 tagállammal közösen. Az uniós polgári védelmi mechanizmus (rescEU) keretében a Bizottság – egyfajta kiegészítő védőhálóként – egy olyan intézkedést is elfogad, amely lehetővé teszi az Unió számára ilyen eszközök beszerzését. Ezáltal – a tagállamok jóváhagyása esetén – április elején sor kerülhet az első beszerzésekre. A Bizottság ezenkívül a COVID-19 járvány összefüggésében egy, a megfelelőségértékelési és piacfelügyeleti eljárásokról szóló bizottsági ajánlást is előterjeszt. Ez lehetővé teszi különösen azt, hogy növelhető legyen bizonyos típusú eszközök – például az eldobható szájmaszkok – kínálata.

Kulcsfontosságú, hogy közösen lépünk fel annak érdekében, hogy az orvosi védőeszközök és gyógyszerek gyártásának, raktározásának, elérhetőségének és észszerű használatának biztosítása nyílt és átlátható módon történjen az EU-ban. A Bizottság a hiányok felmérése érdekében felvette a kapcsolatot a beszállítókkal, és arra kérte őket, hogy haladéktalanul növeljék termelésüket. A tagállamokkal és az Európai Gyógyszerügynökséggel együtt a Bizottság ügyvezető irányítócsoporthoz is létrehozott, hogy nyomon kövesse a COVID-19 járvány miatt jelentkező esetleges gyógyszerhiányt. Emellett az orvostechnikai eszközökkel foglalkozó koordinációs csoporton keresztül figyelemmel kíséri a helyzet alakulását, többek között a különböző diagnosztikai eszközök rendelkezésre állása és használhatósága, valamint a diagnosztikai vizsgálatokra vonatkozó különböző nemzeti megközelítésekkel kapcsolatos együttműködés tekintetében.

3.2. KÖZLEKEDÉS

A COVID-19 járvány közlekedési rendszereinkre is jelentős hatást gyakorol. Az európai ellátási láncok szorosan kapcsolódnak egymáshoz. E kapcsolatokat az áru fuvarozási

² Lásd a 2. melléklet.

szolgáltatások kiterjedt hálózata tartja fenn. Az áruk áramlásában bekövetkező zavarok súlyos gazdasági károkat eredményeznek.

A járvány már súlyos veszteségeket okozott a nemzetközi és az európai légi közlekedési ágazatnak. A helyzet még mindig napról napra romlik. A légi forgalom várhatóan tovább fog hanyatlani a következő hetekben. A járvány hatásának enyhítése érdekében a Bizottság célzott jogszabályt terjeszt elő a légitársaságok uniós jog szerinti résidő-használati kötelezettségek alóli ideiglenes mentesítésére. Amint hatályba lép, ez az ideiglenes intézkedés lehetővé teszi, hogy a légitársaságok a járvány okozta csökkenő keresletnek megfelelően alakítsák a kapacitásukat.

A szárazföldi ellátási láncokat súlyosan érintik a szárazföldi határokon bevezetett beutazási tilalmak, illetve azok az intézkedések, amelyek korlátozzák a járművezetők egyes tagállamokba történő belépését. Ez minden árut érint, de különösen az ellátás szempontjából kritikus anyagokat és a romlandó árut, és mivel az ágazatban működő vállalatok túlnyomó többsége kkv, ezek a hatások azonnaliak és súlyosak.

A Bizottság – a szállítási módra tekintet nélkül – együttműködik a tagállamokkal annak érdekében, hogy garantálható legyen a gazdasági folytonosság, az áruk áramlása, az ellátási lánc működése, az alapvető fontosságú utazások lebonyolítása, valamint a belső piac működése és a közlekedésbiztonság.

3.3. TURIZMUS

Példa nélküli nyomás nehezedik az EU idegenforgalmi ágazatára, amely a külföldi turisták számának jelentős csökkenésével szembesül (tömeges lemondások és a foglalások visszaesése például az amerikai, kínai, japán és dél-koreai utasok esetében). Az ágazatra az EU-n belüli és a belföldi utazások számának csökkenése is hatással van, amely csökkenés főképpen a nemzeti és/vagy a regionális megelőző biztonsági intézkedéseknek tulajdonítható, valamint annak, hogy az uniós polgárok egyre kevésbé vállalkoznak arra, hogy utazzanak. Az ágazatban működő kkv-kat különösen rosszul érinti az idegenforgalom és az üzleti utak általános visszaesése. Az EU-n belüli és belföldi (az érkező utasok 87 %-át adó) utazások február vége óta tapasztalható zavara súlyosbítja a helyzetet. A kereskedelmi vásárok és kongresszusok ágazatát különösen súlyosan érinti, hogy 2020 első negyedében több mint 220 eseményt töröltek vagy halasztottak el Európában. A COVID-19 járvány és a terjedésének megfékezésére irányuló erőfeszítések más kapcsolódó ágazatokat – például a vendéglátási szolgáltatásokat, valamint az oktatási és kulturális tevékenységeket – is egyre nagyobb nyomás alá helyezik.

A Bizottság a helyzet nyomon követése és a támogató intézkedések koordinálása érdekében együttműködik a tagállamokkal, a nemzetközi hatóságokkal és a legfontosabb uniós szakmai szervezetekkel.

4. AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS ÉS AZ EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANK CSOPORT MOZGÓSÍTÁSA

4.1. LIKVIDITÁSI INTÉZKEDÉSEK: TÁMOGATÁS VÁLLALKOZÁSOKNAK, ÁGAZATOKNAK ÉS RÉGIÓKNAK

A súlyosan érintett kkv-k azonnali megsegítése érdekében **az uniós költségvetés a már meglévő eszközeit fogja alkalmazni, hogy likviditással támogassa e kkv-kat,** kiegészítve a nemzeti szinten hozott intézkedéseket.

Az elkövetkező hetekben az Európai Beruházási Alap (EBA) garanciája formájában 1 milliárd EUR áll majd rendelkezésre az uniós költségvetésből megközelítőleg 8 milliárd EUR

működőtőke-finanszírozás támogatására, és így legalább 100 000 európai kkv és közepes tőkeértékű vállalat megsegítésére³.

A támogatás a beruházásokat támogató EBA-programok meglévő eszközein keresztül valósul meg. Az alkalmazandó jogszabályok keretein belül a hitelezés fókuszja a legalább 12 hónap futamidejű működőtőke-hitelekre irányul. Mindenekelőtt a COSME – a kis- és középvállalkozások versenyképességére vonatkozó uniós program – keretében nyújtott hitelgaranciák bővülnek a Horizont 2020 program keretében nyújtott InnovFin kkv-garanciaeszközzel együtt, hogy a bankok áthidaló finanszírozást tudjanak kínálni a mikrovállalkozásoknak, a kkv-knak, valamint a kis méretű közepes piaci tőkeértékű vállalatoknak. Ezeket az eszközöket az Európai Stratégiai Beruházási Alapon keresztül (ESBA) 750 millió EUR-val erősítjük meg a következő hetekben. Emellett egy újabb célzott intézkedésként az ESBA további 250 millió EUR-t biztosít az EBA számára, hogy az uniós nemzeti fejlesztési bankokkal összehangolva gyorsan lehessen támogatást juttatni a kkv-knak.

Kiegészítésként ugyanezen eszközök keretében az érintett vállalkozások esetében „hitelszünet” – a hitelek késedelmes törlesztésének engedélyezése – alkalmazható, enyhítve a pénzügyeikre nehezedő nyomást. A tagállamokat arra ösztönözzük, hogy teljes mértékben használják ki a strukturális alapok keretében meglévő pénzügyi eszközöket a finanszírozási szükségletek kezeléséhez, és adott esetben új pénzügyi eszközökön keresztül érik el a strukturális alapok maximális felhasználását. A Bizottság kész segítséget nyújtani a tagállamoknak e tekintetben.

A Bizottság, miközben továbbra is szorosan együttműködik az EBB csoporttal és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankkal, fel fogja kérni ezeket az intézményeket az ágazatok, termékek és instrumentumok fontossági sorrendjének megállapítására irányuló azonnali intézkedések meghozatalára, mely által a leghatékonyabb és leghatásosabb támogatás nyújtható az érintett vállalkozásoknak, valamint kérni fogja, hogy szorosan működjenek együtt más partnerekkel a változó eseményekre való reagálás során.

³A támogatás a következő forrásokból származik majd, és a következő módon kerül felhasználásra:

- 500 millió EUR ESBA uniós garancia a COSME hitelgaranciához kerül – néhány héten belül válik majd elérhetővé;
- 100 millió EUR ESBA uniós garancia az InnovFin kkv-garanciaeszközhöz kerül – néhány héten belül válik majd elérhetővé;
- 250 millió EUR az ESBA Infrastruktúra és Innováció keretéből már most rendelkezésre áll, és átirányításra kerül a kkv-kat támogató eszközökhöz, lehetőség szerint az uniós nemzeti fejlesztési bankokkal összehangolva;
- 150 millió EUR átcsoportosításra kerül az ESBA kkv-keretén belül a hosszabb távú egyedi beavatkozásokat támogató eszközöktől a gyorsabb hatású rövidebb távú intézkedésekhez.

A GAZDASÁGBA ÁRAMLÓ LIKVIDITÁS FENNTARTÁSA – A BANKSEKTOR

A bankszektor kulcsszerepet játszik a COVID-19 járvány hatásainak kezelésében azáltal, hogy fenntartja a gazdaságba történő hiteláramlást. Ha a bankhitelek áramlása komoly mértékben korlátozott, a gazdasági tevékenység gyorsan csökken, mivel a vállalatok számára nehézséget okoz beszállítóik és alkalmazottaik kifizetése. Az elmúlt években a bankok jelentősen javították tőke megfelelési mutatóikat, kevésbé eladósodottak, és kevésbé támaszkodnak az időnként volatilis rövid távú finanszírozásra.

A bankoknak megfelelő likviditással kell rendelkezniük ahhoz, hogy hitelezni tudjanak ügyfeleiknek. A Bizottság tudomásul veszi az EKB 2020. március 12-én bejelentett monetáris politikai döntéseit.

A bankoknak képesnek kell lenniük ezt a további likviditást arra felhasználni, hogy új hiteket nyújtsanak a vállalkozásoknak és adott esetben a háztartásoknak. A Bizottság tudomásul veszi az egységes felügyeleti mechanizmus és az Európai Bankhatóság (EBH) március 12-i nyilatkozatát a COVID-19 által az uniós bankszektorra gyakorolt hatások csökkentésére irányuló intézkedésekről, és felkéri az illetékes hatóságokat, hogy összehangolt megközelítéssel pontosítsák, hogyan használható ki leginkább az uniós jogi keret nyújtotta rugalmasság.

Az uniós keret lehetővé teszi a nemzeti kormányok számára, hogy adott esetben állami kezességvállalás formájában támogatást nyújtsanak a bankoknak, ha azok nehézségekkel szembesülnek a likviditáshoz jutás során. Miközben nincs jele annak, hogy a bankok jelenleg likviditási korlátokkal küzdenének, a válság jelentős súlyosbodása esetén néhány banknál kialakulhat ez a helyzet. Ilyen körülmények között ezek a bankok nem lennének tovább képesek hiteket nyújtani a gazdaságnak.

A tagállamok által az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján a COVID-19 járvány miatt elszenvedett közvetlen károk ellentételezésére a bankok számára nyújtott támogatásnak (lásd fent a magyarázatot) nem az a célja, hogy fenntartsa vagy helyreállítsa egy intézmény vagy szervezet életképességét, likviditását vagy fizetőképességét. Ebből következően a támogatás nem minősül rendkívüli állami pénzügyi támogatásnak.

4.2. A FOGLALKOZTATÁSRA GYAKOROLT HATÁS ENYHÍTÉSE

Egyedi intézkedésekre van szükség annak érdekében, hogy a termelés megszakítása vagy az értékesítések visszaesése esetén enyhítsük az egyénekre és a leginkább érintett ágazatokra gyakorolt foglalkoztatási hatást. Lehetőség szerint meg kell védenünk a munkavállalókat a munkanélküliségtől és a jövedelemkieséstől, hogy ne szenvedjenek indokolatlanul a járványügyi helyzet miatt. A csökkentett munkaidős rendszerek számos tagállamban hatékonyan bizonyultak, mivel lehetővé teszik a munkaidő átmeneti csökkentését, ugyanakkor fenntartják a munkavállalók jövedelmét. Jelenleg 17 tagállamban létezik ilyen rendszer valamilyen formában. Hasznos lenne ezeket a rendszereket az egész EU-ra kiterjeszteni. Sőt, a táppénz átmeneti meghosszabbítása, vagy a munkanélküli ellátás rendszerének módosítása is segíthet a háztartások jövedelmének fenntartásában. A távmunka ösztönzése szintén enyhítheti a hatást.

Az EU készen áll arra, hogy ahol lehetséges, támogassa a tagállamokat a munkavállalókra gyakorolt hatások enyhítésében. Már most is segíti őket a munkanélküliség megelőzésében és kezelésében, például az uniós strukturális alapokon, köztük az Európai Szociális Alapon, valamint a lentebb bemutatott új koronavírus-reagálási beruházási kezdeményezésen keresztül.

A Bizottság továbbá fel fogja gyorsítani az európai munkanélküliségi viszontbiztosítási rendszerre vonatkozó jogalkotási javaslatának előkészítését. A kezdeményezés célja a munkavállalók támogatása és azok védelme, akik nagy sokkhatások esetén elveszítik munkahelyüket, továbbá a nemzeti államháztartásokra nehezedő nyomás csökkentése, így erősítve Európa szociális dimenzióját és növelve kohézióját. A rendszer mindenekelőtt az olyan nemzeti szakpolitikák támogatására irányulna, amelyek célja a munkahelyek és készségek például csökkentett munkaidős rendszerek révén történő megőrzése, és/vagy a munkanélküliek munkahelyváltásának a megkönnyítése.

4.3. A KORONAVÍRUS-REAGÁLÁSI BERUHÁZÁSI KEZDEMÉNYEZÉS

A ma előterjesztett „**koronavírus-reagálási beruházási kezdeményezés**” kapcsán a Bizottság azt javasolja, hogy a kohéziós politika keretében 37 milliárd EUR-t irányítsanak a COVID-19 járvány elleni fellépés céljaira, és ezt rendkívüli és gyorsított eljárások révén teljes mértékben hajtsák végre 2020-ban.

E célból a Bizottság azt javasolja, hogy idén ne kelljen visszakövetelnie azokat a fel nem használt összegeket, amelyeket a tagállamok előfinanszírozás gyanánt kaptak az európai strukturális és beruházási alapokból. Ez mintegy 8 milliárd EUR-t tesz ki az uniós költségvetésből, amelyet a tagállamok felhasználhatnak majd a 29 milliárd EUR összegű strukturális finanszírozás kiegészítésére szerte az EU-ban. Ez hatékonyan növelni fogja a beruházások összegét 2020-ban.

Sőt, a strukturális alapok meglévő nemzeti keretösszegein belül – beleértve a nemzeti hozzájárulásokat is – eddig el nem különített összegekből legfeljebb 28 milliárd EUR-nak teljes mértékben felhasználhatónak kell lennie a válság leküzdésére, ezáltal biztosítva a tagállamok számára a szükséges finanszírozási forrásokat.

A Bizottság a legmagasabb szinten munkacsoportot hoz létre a tagállamokkal annak biztosítása érdekében, hogy ez alapján heteken belül intézkedéseket lehessen hozni.

A javaslat egyik kulcseleme, hogy a COVID-19 járvány elleni küzdelemhez kapcsolódó valamennyi lehetséges kiadás 2020. február 1-jétől jogosulttá válik a strukturális alapokból történő finanszírozásra, hogy a tagállamok a lehető leggyorsabban felhasználhassák a járvány elleni küzdelem céljára a forrásokat. Emellett a Bizottság javaslatot tesz arra, hogy a programokon belül jelentős összegeket lehessen egyszerűsítve átcsoportosítani. Ezek az intézkedések az elkövetkező hetekben várhatóan minden tagállam számára lehetővé teszik majd prioritásaik átrendezését és a támogatás azon területekre irányítását, ahol arra a legnagyobb szükség van, különös tekintettel a következőkre:

- az egészségügyi rendszer támogatása, például egészségügyi berendezések és gyógyszerek, tesztelő és kezelő létesítmények, betegségmegelőzés, e-egészségügy finanszírozása, védőfelszerelések és orvostechikai eszközök biztosítása, az egészségügyi ágazatban a munkakörnyezet kiigazítása, és a veszélyeztetett csoportok egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréseinek biztosítása révén;
- a koronavírus-válsághoz kapcsolódó rövid távú pénzügyi sokkok kezelése érdekében a vállalatok számára likviditás biztosítása, amely kiterjed például a kkv-k működő tőkéjére a válság miatti veszteségek kezelése érdekében, kiemelt figyelmet fordítva a különösen súlyosan érintett ágazatokra;
- a tagállami csökkentett munkaidős rendszerek ideiglenes támogatása, amelyek továbbképzési és átképzési intézkedésekkel kombinálva segítenek tompítani a sokk hatását.

Amennyiben szükségesnek tűnik a program módosítása, a Bizottság szorosan együttműködik a nemzeti és regionális hatóságokkal a kapcsolódó eljárások egyszerűsítése és felgyorsítása érdekében, figyelembe véve a koronavírus-válság tagállami közigazgatási kapacitásra gyakorolt hatását.

A koronavírus-reagálási beruházási kezdeményezés hatásának maximalizálása ezen intézkedések gyors végrehajtásának tagállami biztosításától, valamint a társjogalkotók gyors reagálásától függ. A példa nélküli körülményekre tekintettel a Bizottság felszólítja a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy mielőbb hagyja jóvá a Bizottság javaslatát.

Ezzel párhuzamosan a Bizottság azonnal kapcsolatba lép a leginkább érintett tagállamokkal, hogy megkezdjék a kezdeményezés végrehajtásának előkészítését. A Bizottság emellett támogatni fogja a tagállamokat az uniós programokban már meglévő rugalmasság lehető legjobb kihasználásában. E célból a tagállamok felkérést kapnak egy magas rangú kormányzati miniszter és egy vezető köztisztviselő koordinátorként történő kijelölésére.

Ezen túlmenően a kezdeményezés részeként a Bizottság javaslatot tesz az **Európai Unió Szolidaritási Alapja** hatályának kiterjesztésére, hogy abba beletartozzon a közegészségügyi válság is. 2020-ban e forrás keretében legfeljebb 800 millió EUR áll rendelkezésre.

Az **Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapot** szintén mozgósítani lehet az elbocsátott munkavállalók és az önfoglalkoztatók támogatása céljából. 2020-ban e forrás keretében legfeljebb 179 millió EUR áll rendelkezésre.

5. ÁLLAMI TÁMOGATÁS

Tekintettel az uniós költségvetés korlátozott méretére, a koronavírusra adott fő költségvetési válasz a tagállamok nemzeti költségvetéseiből fog származni. Az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy gyors és hatékony intézkedéseket hozzanak a COVID-19 megjelenése miatt gazdasági nehézségekkel küzdő polgárok és vállalkozások, különösen a kkv-k támogatása érdekében. E szabályok ugyanakkor gondoskodnak arról, hogy az állami támogatások hatékonyan eljussanak a rászoruló vállalkozásokhoz, és hogy elkerülhetők legyenek a káros támogatási versenyek, ahol a több anyagi erőforrással rendelkező tagállamok kiadásai az EU-n belüli kohézió kárára jóval túlléphetik a más tagállamok kiadásait.

A tagállamok az állami támogatásokra vonatkozó hatályos szabályok alapján többféle támogatási intézkedést alakíthatnak ki⁴:

- Először is, a tagállamok dönthetnek úgy, hogy minden vállalkozásra alkalmazandó intézkedéseket hoznak, például bértámogatásokat, valamint a társasági és a hozzáadottérték-adó, illetve a társadalombiztosítási járulékok megfizetésének felfüggesztését. Ezek az intézkedések közvetlen és hatékony módon enyhítik a vállalatokra nehezedő pénzügyi terheket. Ezek kívül esnek az állami támogatások ellenőrzési körén, és azokat a tagállamok a Bizottság bevonása nélkül azonnal bevezethetik.
- Másodszor, a tagállamok pénzügyi támogatást nyújthatnak közvetlenül a fogyasztóknak, például olyan törölt szolgáltatások vagy menetjegyek esetében, amelyeket az érintett üzemeltetők nem térítenek meg. Ezek az intézkedések szintén kívül esnek az állami támogatások ellenőrzési körén, és a tagállamok azokat a Bizottság bevonása nélkül azonnal bevezethetik.
- Harmadszor, az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontján alapuló állami támogatási szabályok lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy – a Bizottság jóváhagyásával – kielégítsék akut likviditási szükségleteiket, és támogassák a COVID-19 megjelenése miatt csődközelbe jutott vállalatokat.
- Negyedszer, az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy – a Bizottság jóváhagyásával – kártalanítsák a vállalatokat az olyan kivételes körülmények között elszenvedett károkért, mint amelyeket a COVID-19 megjelenése okozott. Ide tartoznak a különösen súlyosan érintett ágazatokban (pl. közlekedés, idegenforgalom és vendéglátás) működő vállalatok kártalanítására irányuló intézkedések, valamint a törölt rendezvények szervezőinek a járvány miatt elszenvedett károkért való kártalanítására irányuló intézkedések.
- Ötödször, ezt számos további intézkedés egészítheti ki, például a *de minimis* rendelet⁵ és az általános csoportmentességi rendelet alapján⁶, amelyeket a tagállamok a Bizottság bevonása nélkül azonnal bevezethetnek.

Jelenleg a COVID-19 olaszországi megjelenésének hatása olyan jellegű és mértékű, ami megengedi az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdése b) pontjának alkalmazását. Ez lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy további nemzeti támogatási intézkedéseket hagyjon jóvá egy

⁴A különböző eszköztípusok részletes leírását a 3. melléklet tartalmazza.

⁵A *de minimis* rendelet (az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i 1407/2013/EU rendelet) értelmében bármely hároméves időszakban odaítélt, 200 000 EUR-t meg nem haladó összegű támogatás nem minősül állami támogatásnak. A közúti árufuvarozási ágazatban a küszöbérték 3 év alatt 100 000 EUR. A mezőgazdaság és a halászat esetében a küszöbérték 25 000 EUR, illetve 30 000 EUR.

⁶A Bizottság 651/2014/(EU) rendelete (2014. június 17.)

tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére. A Bizottság megítélése szerint Olaszországban ilyen helyzet alakult ki. E következtetés levonásakor a Bizottság számos tényezőt vett figyelembe, többek között, de nem kizárólag a GDP várható csökkenését, az előírt szigorú állami intézkedéseket, beleértve a különböző események betiltását, az iskolák bezárását, forgalmi korlátozásokat, a közegészségügyi rendszer korlátait, valamint a más országok által eszközölt járattöröléseket és utazási korlátozásokat.

A 107. cikk (3) bekezdése b) pontjának más tagállamok tekintetében történő alkalmazására vonatkozó bizottsági értékelés hasonló megközelítést fog alkalmazni a COVID-19 járványnak az adott tagállam gazdaságára gyakorolt hatásait illetően. A helyzet valódi, és folyamatosan változik. A Bizottság a tagállamokkal szoros együttműködésben folyamatosan figyelemmel kíséri a helyzetet az EU egész területén. Végezetül a Bizottság az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján különleges jogszabályi keretet készít elő, amelyet szükség esetén elfogad. Erre korábban egyetlen kivételes esetben került sor a 2008. évi pénzügyi válság során, amikor a Bizottság 2009-ben ideiglenes keretszabályt fogadott el⁷.

A Bizottság minden szükséges eljárási könnyítést bevezetett annak érdekében, hogy lehetővé tegye a Bizottság jóváhagyási eljárásának gyors lefolytatását. Szükség esetén az állami támogatásról szóló hiánytalan tagállami bejelentés kézhezvételétől számított néhány napon belül meg tudja hozni határozatát. A Bizottság erre a célra külön e-mail-fiókot és telefonszámot hozott létre, hogy segítséget nyújtson a tagállamoknak, ha bármilyen kérdésük van. A tagállamok gyors eljárásának további megkönnyítése érdekében a Bizottság készen áll arra, hogy korábbi határozatok alapján sablonokat bocsásson rendelkezésre a hatályos uniós állami támogatási szabályokkal összhangban a vállalkozásoknak nyújtott támogatások alábbi lehetőségeiről.

6. AZ EURÓPAI KÖLTSÉGVETÉSI KERET RUGALMASSÁGÁNAK TELJES KIHASZNÁLÁSA

A vírus okozta járvány kitörése azonnali negatív társadalmi-gazdasági következményeinek ellensúlyozása érdekében célzott költségvetési támogatási intézkedéseket kell végrehajtani az 5. szakaszban meghatározott elvekkel összhangban. Ez olyan meghatározott ágazatokban és területeken működő vállalkozások – különösen kkv-k – támogatását foglalja magában, amelyek termelési vagy értékesítési zavarokkal küzdenek, és ezért likviditási hiány sújtja őket. Többek között az alábbi intézkedések tehetők:

- Az érintett régiókban és ágazatokban működő vállalkozásokat célzó adóintézkedések (pl. a társasági adó, a társadalombiztosítási járulékok és a héa halasztott fizetése; kormányzati kifizetések és hátralékok előrehozott teljesítése; adókedvezmények; közvetlen pénzügyi támogatás).
- A vállalatokat működő tőkével és exportgaranciákkal segítő bankok számára adott garanciák, szükség esetén felügyeleti intézkedésekkel kiegészítve.

A gazdasági tevékenység támogatása érdekében ezeket a költségvetési intézkedéseket, valamint a munkavállalók jövedelemkieséssel szembeni védelméhez szükséges intézkedéseket sürgősen meg kell tenni, és azokat a gazdasági visszaesés enyhítésére kell felhasználni. A jól összehangolt költségvetési válasznak a bizalomvesztés és a kapcsolódó keresleti hatások ellensúlyozására kell törekednie. Ha most határozottan cselekszünk, az hozzá fog járulni

⁷Ideiglenes közösségi keretszabály a finanszírozási lehetőségek elérésének támogatására irányuló állami támogatási intézkedésekhez a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságban, eredeti változat: HL C 16., 2009.1.22., 1. o.

ahhoz, hogy intézkedéseink a lehető legnagyobb hatást érijék el, és ez a hatás a későbbiekben is kitartson.

A Bizottság azt fogja javasolni a Tanácsnak, hogy éljen az uniós költségvetési keret kínálta teljes rugalmassággal annak érdekében, hogy segíteni tudjunk a tagállamoknak a COVID-19 járvány kitörésének, és a járvány következményeinek a kezelésében.

- Az EU fiskális szabályainak való megfelelés értékelésekor a Bizottság javasolni fogja a Tanácsnak a COVID-19 gazdasági hatásainak ellensúlyozására hozott egyszeri költségvetési intézkedések költségvetési hatásának kizárását. A Stabilitási és Növekedési Paktum keretében célzott rendkívüli kiadásokra is lehetőség van. Az olyan támogatási intézkedések, amelyek sürgősen szükségesek i. a pandémia megfékezéséhez és kezeléséhez, ii. a vállalatoknak és szektoroknak nyújtott likviditási támogatások biztosításához, valamint iii. az érintett munkavállalók munkahelyeinek és jövedelmének védelméhez, egyszeri költségvetési kiadásnak tekinthetők.
- A Bizottság úgy véli, hogy a „kormányzat által nem befolyásolható rendkívüli események” kezeléséhez szükséges rugalmasság a jelenlegi helyzetre is alkalmazható. Amennyiben egy kormány által nem befolyásolható rendkívüli esemény jelentős hatást gyakorol egy tagállam költségvetési helyzetére, a Stabilitási és Növekedési Paktum lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy ideiglenesen eltérjenek a szükséges költségvetési kiigazításoktól. Ennek eredményeként ez a rendelkezés a COVID-19 járvány megfékezése érdekében tett rendkívüli kiadásokat is figyelembe vehet. A rendelkezés különösen az egészségügyi kiadásokra, valamint a cégekre és munkavállalókra vonatkozó célzott kárenyhítési intézkedésekre alkalmazható, feltéve, hogy azok ideiglenesek és a járvány kitöréséhez kapcsolódnak. A Bizottság ezt a megközelítést fogja alkalmazni, amikor javaslatokat és ajánlásokat terjeszt a Tanács elé.
- A Bizottság javasolni fogja a Tanácsnak, hogy az uniós intézmények, az uniós költségvetési szabályokkal összhangban, igazítsák ki a tagállamoktól megkövetelt költségvetési erőfeszítéseket. Ez lehetővé tenné az országspecifikus helyzetek figyelembevételét negatív növekedés vagy nagymértékű tevékenység-csökkenés esetén.
- A Bizottság kész rá, hogy javaslatot tegyen a Tanácsnak arra, hogy az uniós intézmények aktiválják az általános mentesítési záradékot egy általánosabb költségvetés-politikai támogatás biztosítása érdekében. Ez a záradék – a Tanács egyetértésével – súlyos gazdasági visszaesés esetén felfüggesztené a Tanács által ajánlott költségvetési kiigazítást az eurózona vagy az EU egészének viszonylatában.

7. KÖVETKEZTETÉS

A COVID-19 járvány társadalmi-gazdasági hatásainak ellensúlyozásához valamennyi uniós döntéshozó részéről, időben és összehangolt módon megtett, merész intézkedésekre van szükség. E törekvés érdekében kulcsfontosságú a jelen közleményben felvázolt intézkedések gyors végrehajtása. A Bizottság szorosan figyelemmel fogja kísérni a helyzet alakulását, és készen áll arra, hogy minden további szükséges kezdeményezést megtegyen.

A bejelentett intézkedések a mai napon ismert helyzetre reagálnak.

Szem előtt kell tartanunk, hogy a helyzet naponta változik. A gazdasági kilátások további romlása nem zárható ki.

Az Unió a legutóbbi pénzügyi válság óta határozott eszközökkel rendelkezik a tagállamok támogatására és a pénzügyi piacok stabilitásának biztosítására. Levontuk az előző évek tanulságait, és minden rendelkezésre álló eszközt felhasználva cselekedni fogunk. Az Uniónak minden tőle telhetőt meg kell tennie annak érdekében, hogy a lehető legkisebbre csökkentse a COVID-19 és a visszaszorítása érdekében tett intézkedések polgárainkra, vállalatainkra és gazdaságainkra gyakorolt hatását. Összehangolt és merész válaszreakciónk részeként a tagállamok – a szolidaritás szellemében együttműködve és az EU eszköztárát maradéktalanul kiaknázva – a közleményben bejelentetteken túlmutató nemzeti intézkedéseket fognak tenni.